

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Atskaite par dalību Eiropas Komisijas KLP rīkotajā darba grupā:

Lauku produkti skolas bērniem

15.martā 2013., Brisele

Izskatāmais jautājums:

Esošās situācijas raksturojums, publiskā apspriešana, ierosinājumi, diskusijas

Rezumējums: Nākošajā plānošanas periodā ir izteikti ļoti daudz ierosinājumu, kā izmainīt un uzlabot gan skolas augļa programmu(SA), gan skolas piena programmu(SP). Lai gan piena SP ir daudz senāka un ar zināmām iestrādēm, tad SA ir tikai no 2009/2010 mācību gada un ir ļoti daudz iespējas attīstīt tās efektivitāti un darbību.

KLP 2020 tiek piedāvāti trīs varianti lai uzlabotu šo programmu darbību:

1.Atstāt esošo situāciju un palielināt finansējuma apjomu no 90 milj Eur uz 150 milj Eur no KLP budžeta, kā arī līdzfinansējuma sliekšni pacelt no 50/75% uz 75/90%, Tāpat tiek piedāvāts pārskatīt nacionālās stratēģijas attiecībā uz SP.

2. „Noregulēšanas” scenārijs, kas paredzētu lielāku programmu kopīgošanu un finansu līdzekļu sadalīšanas kārtību. Šis variants piedāvā būtiski pārskatīt SP. Tas varētu ietvert kopēju mērķu, komunikācijas līdzekļu, kampaņu, kontroles un citu procedūru veikšanu visā ES, kā arī praktiski kopēju dalībvalstu(DV) iesaistīšanos loģistikas organizēšanā, kontrolē, ziņojumu sastādīšanā un tml. Šis variants arī liktu pārskatīt atbalsta shēmas ieviešanas mehānismus palielinot izpratni izglītības sistēmā par lauksaimniecību, pārtikas rašanos, komunikāciju ar ražotājiem, pārtikas veselīguma ietekmi un vides saudzēšanas prasībām.

3. Jaunā sistēma: Šis variants piedāvā pilnīgi jaunu un daudz plašāku lauksaimniecības produktu izplatīšanas sistēmu skolās. Tā varētu būt brīvprātīga DV un daudz vairāk mērķēta uz nacionālajām stratēģijām un izglītības līmeņa paaugstināšanai par lauksaimniecību(l/s), vidi un uzturu. Šai sistēmai būtu jāietver divi pamatelementi: produktu izplatīšana skolās(uz tradīcijām balstīti ēšanas paradumi, gatavošanas stundas par augļiem un dārzeņiem, sezonas dārzeņu lietošana skolas ēdienreizēs) un atbalsta instrumenti(izplatīšana, kopēji pasākumi vecākiem, skolniekiem, uzņēmējiem). Papildus jaunajai shēmai būtu jābūt balstītai uz ES līmeņa kampaņu, kas bērnus iesaista dažādās ES iniciatīvās, kas virzītas uz veselīga uztura lietošanu, lauksaimniecības atpazīstamību un fiziskām aktivitātēm.

Tāpat nepieciešams pārskatīt visas problēmas, kas ir izteiktas šo programmu īstenošanas virzienā. EK ir izteikusi priekšlikumus abas šīs programmas apvienot, kā kopēju, bet jau vienlaicīgi izpelnoties asu kritiku, ka tas nav iespējams no Ražotāju puses, jo tās ir pilnīgi nesaistītas. Tāpat priekšlikums par loģistikas apvienošanu rada lielas diskusijas par iespējamo negatīvo ietekmi uz cenām. Katrā ziņā LV variantā tas nevis ļaus ietaupīt līdzekļus, bet tieši otrādi sadārdzinās procesu, jo uz izplatīšanu būs jāpiesaista neatkarīgas loģistikas firmas, kas

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

pieprasīs augstāku samaksu, kā tad, ja to dara pats zemnieks. Tai pat laikā augļus, dārzeņus ražotājs izplata pats, bet piena variantā patiešām izplatītājs ir vai nu loģistikas kompānija, vai piena pārstrādes rūpnīca.

Sabiedriskā apspriešana par SA un SP programmām ir pagarināta līdz 22. Aprīlim, bet jau šobrīd ir visās valstīs diezgan līdzīgas problēmas izteiktas, kā piem. piegādāto produktu kvalitāte (smilšaini dārzeņi, netīri āboli, bojāti produkti, skolnieki sūdzas par negaršīgu pienu); Ražotāji ir neapmierināti par pārāk saspringto izplatīšanas grafiku, kur izplatīšanas dienā ir dažās stundās jāpaspēj piegādāt visām skolām prece; tiek minēta problēma par komunikācijas trūkumu starp skolām – gan skolēniem, gan skolotājiem (skolotāju vispārēja nevēlēšanās sev uzlikt papildus pienākumus.). Tāpat tiek uzsvērts par nesamērīgo administratīvo slogu un birokrātiju attiecībā uz dokumentu kārtošanu, kā arī lielais atkritumu daudzums, kas rodas gan no neapēstajām porcijām, gan porciju iesaiņojamā materiāla. Minēti tiek arī zemie atbalsta sliekšņi, kas nenosedz izdevumus, īpaši pienam, kur cena nav mainījusies no 2008. Gada, bet izmaksas ir pieaugušas, tādējādi ir ierosinājums visā ES noteikt likmi par 1l piena 0.80 Eur. (CELCAA)

Nevaram arī palikt vienaldzīgi pret globālajām problēmām, kur gan ražotāji pēc pieprasījuma pāriet uz daļēji pārstrādātas pārtikas ražošanu, kas ir ātri pagatavojama tāpat, kā patērētāji arvien vairāk izvēlas pusfabrikātus un gatavus ēdienus, kam ir vairāk pievienota sāls un konservanti un no aprītes tiek izspiesti tradicionālo recepšu ēdieni. Saldumu patēriņš vien ik gadus palielinās no 3-8%, bet augļu patēriņš uz vienu iedzīvotāju ES no 2009 uz 2010 gadu ir samazinājies par 7.8%, bet pēdējos piecos gados par 7.4%. Tāpat bērni sāk izmantot ātrās maltītes iespējas un bieži vien nemaz nezina pārtikas izcelsmi, sezonas augļus un dārzeņus, kā arī kā pārtikas produkti tiek audzēti un gatavoti. Kas attiecas uz veselību, tad saskaņā ar VVO (WHO) ziņojumu, 20% no bērniem un pieaugušajiem cieš no liekā svara un aptaukošanās problēmām, kā arī no tā izrietošajām slimībām.

Izskatāmais jautājums:

Konsultāciju jautājumi un diskusiju jautājumi par esošo situāciju un DV iesaistīšanos SP un SA programmu darbības uzlabošanā

Rezumējums: Diskusijā tika iests cauri jautājumiem, bet vienlaicīgi atbildes var DV iesniegt arī papildus, jo runātāji bija daudz un visi tāpat nespēja izteikties.

Kādas ir priekšrocības un trūkumi pašreizējā Skolas augļa un skolas piena izplatīšanas shēmā? (LV trūkumi-administratīvais slogs, nenormāli lēnā naudas aprīte, produktu uzglabāšanas iespējas skolās-nav atbilstoši t^o režīmi, skolotāju nevēlēšanās iesaistīties, kas arī skolniekiem rada pārliecību, ka tā tāda uzbāšanās ar saviem produktiem no zemnieku puses, atbalsta likme par mizoto un iepakoto produktu nenosedz izmaksas)

Kāda varētu būt ietekme no SP un SA izplatīšanas apvienošanas? (LV tās būtu tikai problēmas)

Kas varētu būt citi produkti, kas palīdzētu bērniem iepazīt lauksaimniecību, zemniekus,

vietējos un sezonālos produktus? (Sagatavotā veidā dažnedažādas salātu sastāvdaļas-visi dārzeņi)

Kādi produkti varētu būt par saikni ar lauksaimniecību – veselīga uztura rekomendācijām(sabalansēta diēta, veselīgi ēšanas paradumi, vides jautājumi)? (LV varētu parādīt uztura piramīdu, kurā ir iekļauti graudu produkti, pākšaugi, dārzeņi, olas, piens, gaļa, zivis-mājturības mācību stundas ietvaros)

Kādas varētu būt grūtības izplatot produktus no dažādiem l/s sektoriem(loģistika, administrācija, izplatīšanas laiks skolās)?

Lv- produktu uzglabāšana nākošai dienai vai izplatīšanas laiks; loģistikas apvienošana un arī administrēšana- kurš būs tas, kas varēs sakomplektēt kopā šīs nozares.

Savukārt dalībvalstu līmenī ir jāveic izpēte, izmaksu efektivitātes novērtējums, ietekmes novērtējums un administratīvā spiediena izvērtējums par sekojošiem jautājumiem:

1. Vai Jūs piekristat problēmu analīzei, kas ir izteikti esošajā kopsavilkumā? Ja nē, tad kāpēc?
2. Vai šeit ir citi jautājumi, kas nav minēti?
3. Balstoties uz Jūsu līdzšinējo pieredzi, vai ir vēl varianti, kas būtu adekvāti, lai sasniegtu izvirzītos mērķus?
4. Vai Jūs redzat īpašas grūtības, kas varētu rasties lai ieviestu kādu no augstāk izvirzītajiem variantiem?
5. Vai Jūs domājat, ka kāds no variantiem ir vairāk sabalansēts kā citi? Lūdzu, apstipriniet.
6. Jaunās sistēmas variantam (3) kādi citi produkti vēl varētu tikt ieviesti? Nosauciet 3 un paskaidrojiet kāpēc.
7. Kādi apstākļi vai prasības(obligāti un vēlams) lai ieviestu 2.un 3. Variantu?
8. Kā Jūs redzat atbalsta instrumentu svarīgumu 2. Un 3. Variantā?
9. Kas ir galvenie faktori veiksmīgai atbalsta instrumentu ieviešanai?

E-pasts atbilžu sūtīšanai : AGRI-HORT-SCHOOLFRUIT@ec.europa.eu

Kopsavilkums/ leteikumi nākamajam darbam: Diskusiju par uzdotajiem jautājumiem vajadzētu izskatīt SA un SP shēmas dalībnieku sapulcē, lai var izdiskutēt arī par pretējiem viedokļiem un labāko risinājumu LV. Tāpat ieteicams uz tikšanos uzaicināt gan mazos ražotājus, kas varbūt strādā tikai ar vienu skolu, gan lielos, kam ir skolu komplekts, kā arī skolu atbildīgos darbiniekus un pašus skolniekus, kas ir iesaistīti izdalīšanas procesā. Būtu interesanti noskaidrot, kāpēc pilsētas skolām ir ļoti maza interese par l/s produktu sagatavošanu, bet lauku skolas ļoti aktīvi piesakās gan ekskursijās uz uzņēmumu, gan aicina uzņēmējus pastāstīt par ražošanas procesu.

Tāpat būtu jārada sistēma, ka pēc elektroniskās atskaites iesniegšanas 10 dienu laikā uzņēmējam tiek ieskaitīts avansa maksājums par izdalītajiem produktiem 70% apmērā, bet atlikušie 30% pēc dokumentu pārbaudes, jo nevar uzskatīt par normālu norēķinu termiņu pēc produkta izplatīšanas 4 mēnešus. Mazo zemnieku iesaistīšana šajā shēmā ir neiespējama pie šādiem apmaksas nosacījumiem.

Edīte Strazdiņa

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA